Annotatie burgemeester
Onderwerp: kraken en ontruimingen
Datum: 26 juni 2018 / 14.30 – 15.30 uur

Burgemeester,

Op donderdag 26 juni wordt u bijgepraat over het dossier kraken en ontruimingen door [redacted] Collega [redacted], ook actief op het kraakdossier, is op vakantie. Om u een beeld te geven van de ontwikkelingen in het kraakbeleid, onze werkwijze en de aandachtspunten op dit moment hebben we onderstaand voorbereid voor het overleg en enkele bijlagen toegevoegd.

1. Kraken en ontruimingsbeleid tot oktober 2010
De wijze waarop Amsterdam (de driehoek) omging met kraken en ontruimingen voor de invoering van de wet Kraken Leegstand in oktober 2010, verschilde niet veel van de eerste jaren na invoering van de wet. Dat komt omdat Amsterdam, met veel ervaring op dit gebied, een bijdrage heeft geleverd aan de brief van de Procureurs Generaal (zie bijlage). Kort gezegd was de lijn als volgt:

In Amsterdam werd ontruimd op grond van een civielrechtelijke titel, strafrechtelijke titel (art. 138 danwel art. 429 sexies Sr) of op last van de burgemeester in een noodsituatie. Afgezien van de noodsituatie en de panden die zonder inzet van ME ontruimd konden worden, werden panden ontruimd tijdens de zogenoemde "ontruimingsrondes". Dit om verstoringen van de openbare orde te beperken en politie-inzet zo optimaal mogelijk te benutten. Er waren 2 à 3 ontruimingsrondes per jaar. Ook toen gold het uitgangspunt dat er niet ontruimd werd voor leegstand. Dit om herkraak te voorkomen en dat politie meermaals voor hetzelfde pand ingezet moest worden. Destijds was het kraken van een pand alleen strafbaar als het korter dan een jaar leeg stond. De meeste ontruimingen vonden plaats op civielrechtelijke titel.

2. Kraken en ontruimingen na invoering van de wet Kraken en Leegstand (oktober 2010)
Met de invoering van de wet kraken en Leegstand is kraken in alle gevallen strafbaar en creëert een ontruimingsbevoegdheid voor het OM. Daarnaast heeft de gemeente extra bevoegdheden gekregen om leegstand aan te pakken. De uitvoering van dit deel van de wetgeving is belegd bij Wonen.

Kraken is in de artikelen 138 en 138a Sr. strafbaar gesteld. Artikel 138 behelst de situatie dat een woning of besloten erf nog bij een ander in gebruik is (huisvredebreuk, erfvredebreuk, lokaalvredebreuk), in artikel 138a Sr. is het gebruik van de woning of het gebouw door de rechthebbende beëindigd.

In geval van kraak gelden de volgende uitgangspunten:
1. Kraken is strafbaar.
2. De ontruiming van kraakpanden vindt plaats conform de beleidsbrief van Procureursgeneraal – prioriteitsstelling, aankondiging en Kort Geding en bijzondere omstandigheden.
3. Elk gekraakt pand wordt ontruimd als de eigenaar kan aantonen dat hij het pand na ontruiming direct in gebruik neemt, anders gezegd: er wordt in beginsel niet voor leegstand ontruimd.
4. Bij heterdaad wordt niet direct opgetreden maar eerst de feitelijke situatie uitgezocht, tenzij op voorhand de belangen duidelijk zijn.

Bevoegdheid burgemeester
Bij een spoedontruiming zal altijd toestemming worden gevraagd aan de burgemeester. De burgemeester heeft de verantwoordelijkheid om te beoordelen of de ontruiming tot ernstige verstoringen van de openbare orde zal leiden en bepaalt het moment van ontruimen. Daarnaast weegt de burgemeester af of de ontruiming tot onacceptabele risico's leidt voor het in te zetten (politie) personeel, de omwonenden of de krakers zelf, en of de politie inzet voor de ontruiming van het kraakpand verantwoord is met het oog op politie inzet elders in de stad.

Na invoering van de wet was het, gezien de grote hoeveelheid kraakpanden in de stad, niet mogelijk om deze op grond van het strafrecht onmiddellijk te gaan ontruimen. De ontruimingsrondes bleven van kracht waardoor ontruimingen gebundeld 2 tot 3 keer per jaar plaatsvonden. In de zomer van 2013 vond de laatste ontruimingsronde plaats. Vanaf dat moment wordt doorlopend ontruimd. Reden daarvoor was dat ontruimingen nauwelijks meer tot openbare ordeverstoringen leidde en was de politiemacht (een colonne aan ME-busjes, de waterwerper, etc) die tijdens de ontruimingsronde door de stad reed overbodig geworden. Ontruimingen vinden sindsdien op wijkniveau plaats door de zogenoemde "platte pet" politie. Het doorlopend ontruimen betekent dat zodra een pand voor ontruiming in aanmerking komt, deze wordt aangeschreven en ontruimd nadat eventuele juridische procedures zijn doorlopen.

Zoals duidelijk wordt uit de cijfers (zie bijlage) is sindsdien de gemiddelde duur van de kraak ook naar beneden gegaan. In de loop der jaren is geïnvesteerd om het aantal kraakpanden van woningbouwverenigingen te beperken. In 2012 was 80% van de kraakpanden in eigendom van woningbouwverenigingen.

3. Organisatie van het kraakbeleid
Het kraak- en ontruimingsbeleid is beleid van de driehoek. De beleidsuitgangspunten ontruimen van kraakpanden uit 2010 zijn vastgesteld in de gemeenteraad. De notitie Beleidsuitgangspunten bij kraken en ontruimingen (januari 2016) is een door de driehoek geactualiseerde versie van de notitie uit 2010. De beleidsuitgangspunten zijn hetzelfde, alleen in de uitvoering zijn er wijzigingen. Bijvoorbeeld dat er niet meer wordt ontruimd in rondes, maar doorlopend. Deze is notitie is in de driehoek vastgesteld, niet in de gemeenteraad.

In het kraak en ontruimingsbeleid werken gemeente (OOV), justitie en politie nauw samen. Ambtelijk is er een sub-driehoek met vaste partners. Deze komt meerdere keren per jaar bijeen en adviseert de driehoek. Alle kraakzaken waarvan aangifte wordt gedaan worden gedeeld in de sub-driehoek. De OvJ beoordeelt in eerste instantie de aangifte en legt haar bevindingen voor aan de overige sub-leden en adviseert over de te nemen stappen: meer informatie opvragen bij een eigenaar, ontruiming aanschrijven of een spoedontruiming. De sub-driehoek neemt een gezamenlijk standpunt in. De sub-driehoek is gemandateerd om alle "platte pet" ontruimingen zonder overleg met de driehoek in gang te zetten.

In geval de sub-driehoek oordeelt dat er een spoedontruiming nodig is voor een pand wordt wel toestemming aan de driehoek gevraagd. OOV legt de casus voor aan de burgemeester en vraagt om in te stemmen met een spoedontruiming. De burgemeester wordt om toestemming gevraagd in verband met de inzet van politie en de mogelijkheid tot ordeverstoringen.

Hoewel de bevoegdheid in wet bij het OM ligt, werken we in driehoeksverband samen en maken nemen we gezamenlijk besluiten. Indien de sub-driehoek het onderling niet eens kan worden, zal opgeschaald worden naar de driehoek.

Elk half jaar produceert de sub-driehoek cijfers over het aantal ontruimingen met het doel om eensluidend te kunnen communiceren over aantallen.

We kunnen concluderen dat, in vergelijking met de afgelopen jaren, het dossier kraken en ontruimingen beheersbaar (rustiger) is geworden. Zowel als het gaat om de mate waarin kraken en ontruimingen tot verstoringen van de openbare orde leiden als in het aantal kraakzaken. Het aantal ontruimingen met inzet van ME is zeldzaam geworden. Het aantal kraakpanden en ontruimingen is sinds 2015 drastisch gedaald. Op dit moment (zoals besproken in de sub-driehoek op 12 juli jl.) zijn er 20 kraakpanden op de lijst. Dat zijn panden die korter dan een jaar gekraakt zijn, dit aantal is redelijk constant. Panden die langer dan een jaar gekraakt zijn en waarop de eigenaar geen actie onderneemt worden van de lijst verwijderd. Dat betekent dat we vanuit de driehoekspartijen een jaar lang proberen een eigenaar aan te sporen om actie te ondernemen, daarna niet meer. Voor 4 van de huidige 20 panden geldt dat er een kort geding loopt en op korte termijn ontruimd zullen worden. Voor de overige 16 panden is er op dit moment (nog) geen aangifte of geen of onvoldoende informatie om aan te kunnen schrijven. Het feit dat gekraakte panden na een jaar van de lijst af gaan, betekent dat er meer dan de 20 kraakpanden zijn dan op de huidige lijst staan. Hoeveel dat er exact zijn is niet na te gaan. Maar om een beeld te geven in 2017 zijn er geen kraakpanden naar de zogenoemde "inactieve lijst" gegaan, in 2016 waren dat 14 panden in 2015 18.

Politiek blijft het hoe dan ook een onderwerp dat op grote aandacht kan rekenen. Vaak zijn nieuwe kraakpanden reden tot het stellen van schriftelijke of mondelingen vragen of het indienen van een actualiteit.

4. Aandachtspunten in het kraak- en ontruimingsbeleid

We are here

De "We are here" groep (WAH) kraakte (met hulp uit de kraakbeweging) het eerste pand in december 2012, na verblijf in de Diaconie (achter de Hermitage), en na ontruiming van het tentenkamp op de Notweg. De groep is dan 159 mensen groot. Daarna volgen enkele tientallen kraakpanden tot nu (zie bijlage). Tussendoor vindt er nog een georganiseerde opvang plaats voor deze groep van 159 in de Havenstraat (december 2013 – juli 2014). Doelstelling was tot rust komen van de groep en werken aan de toekomst met behulp van een activatieprogramma. Deze pilot is niet gelukt.

Hoewel er nog steeds wordt gesproken van de WAH groep is deze inmiddels uiteengevallen in verschillende kleinere groepen. Op dit moment wordt er door drie groepen van WAH gekraakt: Reinier Engelmanstraat (20 vrouwen), Entrada 600 in Ouder Amstel (!) hier verblijven 30 mannen in afwachting van de 24-uurs opvang en in de 1ste Van Swindenstraat (ongeveer 25 mannen, de zogenoemde " Swahiligroep).

Onlangs is het een aantal keer onrustig geweest door kraakacties onder de WAH groepen. Er was onrust door de kraak van diverse woningen in de Rudolf Dieselstraat. In het bijzonder door de komst van extreem rechtse demonstranten en twee zogenoemde "vergiskraken" na de ontruiming. Doordat de groep uiteen is gevallen zijn er meer kraakzaken van deze groep en de

duur van de kraak is relatief kort. In de beginperiode, tijdens de economische crisis, stonden panden langdurig leeg. Dat is nu niet meer, of in ieder geval veel minder, het geval. Er is sneller een ingebruikname.

Ontruimingen van de WAH gaan altijd in overleg met de groep. OOV maakt daarbij gebruik van een liaison die in goed contact staat met de groep en afspraken kan maken over vertrek nadat de rechter heeft geoordeeld dat het pand ontruimd mag worden. Kraakzaken van deze groep worden juridisch hetzelfde behandeld als andere kraakzaken. Anders bij deze groep is dat de panden worden bezocht door de liaison die in het kader van veiligheid afspraken maakt. Bijvoorbeeld over het vrijhouden van nooduitgangen. [redacted]

Recidive

Politie en OM geven aan dat er sprake is van enkele personen (het is niet duidelijk hoeveel) die consequent blijven kraken. Net als voor WAH kan kraken risicoloos zijn voor reguliere krakers als zij bekend zijn met de procedure. In de praktijk gaat het als volgt:

- Na aanschrijving door het OM hebben krakers 7 dagen de tijd om een KG aan te spannen.
- In de regel doen zij dit allemaal omdat dit tijd oplevert.
- Het KG wordt (bijna altijd) ingetrokken omdat het KG geld kost en omdat zij weten dat ze geen kans maken. In het verleden gebeurde dit een dag voor de zitting. Na de zoveelste keer maakte de rechtbank bezwaar omdat dit steeds voor een gat in de overvolle agenda van de rechtbank zorgde.
- Vervolgens is de afspraak gemaakt tussen gerechtshof, landsadvocaat, OM en advocaten dat de advocaat van de krakers de stukken krijgt om de zaak te beoordelen, op grond daarvan besluit hij/zij of de zaak haalbaar is, omdat dat meestal niet het geval is, geeft de advocaat aan dat het KG wordt ingetrokken, dan kan de rechtbank opnieuw plannen. De afspraak is vervolgens dat er niet eerder wordt ontruimd tot de zittingsdatum. Zonder deze afspraak zouden de advocaten (het zijn er een paar) niet akkoord gaan met het voortijdig aangeven dat het KG wordt ingetrokken.
- De krakers weten dat zij dus t/m de zittingsdag niet worden ontruimd en vertrekken vervolgens voordat politie komt. In sommige gevallen geeft de wijkagent een seintje aan de krakers dat ze moeten vertrekken.

Overigens is het zo dat bij een gewone (dus niet spoed) ontruiming de politie krakers mag aanhouden als zij zich in het pand bevinden tijdens de ontruiming. Bij een spoedontruiming moet

de politie vorderen. Pas als krakers na vordering niet vertrekken, kan overgegaan worden tot aanhouding. In de praktijk zijn er dus weinig aanhoudingen bij ontruimingen.

De praktijk van aanschrijving tot aan ontruimingen heeft tot gevolg dat er nauwelijks tot geen overlast is bij reguliere ontruimingen. Het OM (ambtelijk) hekelt de risicoloosheid en zou graag optreden tegen krakers door aan te houden. Mogelijk wordt door recente aandacht vanuit de landelijke politiek de druk bij het OM opgevoerd. Het OM voelt niet de ruimte omdat het beleid is gericht op het beëindigen van de kraak en niet op het aanhouden van krakers. Dit wil overigens niet zeggen dat er nooit aanhoudingen zijn.

Het is waarschijnlijk dat het OM en mogelijk ook politie dit zal aankaarten in de driehoek. Het zou goed zijn als politie en OM in kaart kunnen brengen om wie en hoeveel personen het gaat. Daarnaast is het de vraag wat er bereikt wordt, cq wat het effect is, van een inzet op meer aanhoudingen in dit dossier.

OOV[redacted]/25-07-2018